

Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Nummer : 103729_1/16; 103729_2/21; 103729_3/20; 103729_4/24; 103730_2/23; 103631_1/25; 103631_4/17

Betreft zaak: beslissing op bezwaar x-factor besluit en tariefbesluiten 2011

Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit als bedoeld in artikel 7:11 van de Algemene wet bestuursrecht inzake de bezwaren van TenneT TSO B.V., Liander N.V., Enexis B.V. en de Vereniging Energie, Milieu en Water tegen het besluit van 13 september 2010 tot vaststelling van de doelmatigheidskorting en de rekenvolumina van TenneT en het besluit van 9 december 2010 tot vaststelling van de transporttarieven en rekenvolumina voor TenneT alsmede het besluit van 9 december 2010 tot vaststelling van het systeemdienstentariaf voor TenneT.

I. Verloop van de procedure

1. Bij besluit van 13 september 2010, met kenmerk 103097_1 heeft de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad) de doelmatigheidskorting en de rekenvolumina voor TenneT voor de periode 2011-2013 vastgesteld (hierna: het x-factor besluit). Bij besluit van 9 december 2010, met kenmerk 103550_1/86, heeft de Raad de transporttarieven en rekenvolumina voor TenneT voor het jaar 2011 vastgesteld (hierna: het tariefbesluit transporttaken). Bij besluit van 9 december 2010, met kenmerk 103627/56, heeft de Raad het systeemdienstentariaf voor TenneT voor het jaar 2011 vastgesteld (hierna: het tariefbesluit systeemdiensten).
2. Bij brief van 22 oktober 2010, bij de Raad ingekomen op dezelfde datum, heeft de Vereniging Energie, Milieu en Water (hierna: VEMW) bezwaar gemaakt tegen het x-factor besluit. VEMW heeft de gronden van het bezwaar aangevuld bij brief van 28 februari 2011. Dit is binnen de daarvoor gestelde termijn.
3. Bij brief van 22 oktober 2010, door de Raad ontvangen op dezelfde datum, heeft TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) bezwaar gemaakt tegen het x-factor besluit. TenneT heeft de gronden van het bezwaar aangevuld bij brief van 28 februari 2011. Dit is binnen de daarvoor gestelde termijn.

4. Bij brief van 5 januari 2011, door de Raad ontvangen op dezelfde datum, heeft VEMW bezwaar gemaakt tegen het tariefbesluit transporttaken. VEMW heeft de gronden van het bezwaar aangevuld bij brief van 28 februari 2011. Dit is binnen de daarvoor gestelde termijn.
5. Bij brieven van 19 januari 2011, door de Raad ontvangen op dezelfde datum, heeft TenneT bezwaar gemaakt tegen het tariefbesluit transporttaken alsmede tegen het tariefbesluit systeemdiensten. TenneT heeft de gronden van het bezwaar in een gecombineerd bezwaarschrift tegen beide besluiten aangevuld bij brief van 28 februari 2011. Dit is binnen de daarvoor gestelde termijn.
6. Bij brief van 19 januari 2011, door de Raad ontvangen op dezelfde datum, hebben Enexis B.V. (hierna: Enexis) en Liander N.V. (hierna: Liander) gezamenlijk bezwaar gemaakt tegen het tariefbesluit transporttaken. Liander en Enexis hebben de gronden van het bezwaar aangevuld bij brief van 28 februari 2011. Dit is binnen de daarvoor gestelde termijn.
7. Op 14 april 2011 zijn VEMW, Enexis, Liander en TenneT verschenen op een hoorzitting ten kantore van de NMa. Deze hoorzitting betrof een gecombineerde hoorzitting waarin alle bezwaren tegen bovengenoemde besluiten werden behandeld. Het verslag van deze gecombineerde hoorzitting is op 1 juni 2011 aan VEMW, Enexis, Liander en TenneT gezonden.
8. Gelet op de samenhang in de gronden van bezwaar tegen de hiervoor genoemde besluiten van de Raad, alsmede gelet op het feit dat ingevolge de reguleringsystematiek de besluiten zeer nauw met elkaar verbonden zijn, heeft de Raad besloten de bezwaarschriften gevoegd te behandelen en in één besluit te beslissen op de bezwaren.

II. De bezwaren

De bezwaargronden van TenneT

9. TenneT betoogt dat het x-factor besluit en de tariefbesluiten transporttaken en systeemdiensten zijn gebaseerd op onjuiste Methodebesluiten¹. Reeds daarom kunnen de besluiten niet in stand blijven.

---

¹ Besluit tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de doelmatigheidskorting en de rekenvolumina van TenneT voor de algemene transporttaken (Methodebesluit transporttaken, kenmerk 103096) en besluit tot vaststelling van de methode van regulering voor de zogeheten systeemtaken (Methodebesluit systeemtaken, kenmerk 103339), Stcrt. 2010, 14356.

10. Tennet heeft verder bezwaar tegen de uitleg door de Raad van het begrip 'afnemer'. Door de uitleg vallen ook netbeheerders daaronder en dienen zij het transporttarief te betalen. Tennet is van mening dat het transporttarief niet aan netbeheerders in rekening moet worden gebracht, maar dat netbeheerders hun kosten onderling moeten verrekenen op basis van een kostenverrekeningsdrager kWmax per jaar. Ten onrechte is niet de tariefdrager kWmax per jaar opgenomen.
  11. TenneT voert voorts aan dat het 600 uur bedrijfstijdtarief in strijd is met artikel 29, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet). Daarin wordt namelijk bepaald dat het tarief alleen mag verschillen afhankelijk van het spanningsniveau waarop een afnemer is aangesloten. Dat is volgens TenneT met dit speciale tarief niet het geval.
  12. Volgens TenneT heeft de Raad ten onrechte het voorstel van TenneT inzake de kosten van bedrijfsvoering voor de NorNed-kabel voor 2011 niet overgenomen. Slechts de marginale kosten zijn opgenomen; de x-factorsystematiek is ten onrechte toegepast. Het voorstel van TenneT was gebaseerd op geprognoseerde kosten voor 2011. TenneT heeft er geen bezwaar tegen dat de Raad de kosten uit 2009 als uitgangspunt neemt, maar dat moeten naar de mening van TenneT dan wel de gerealiseerde kosten in 2009 zijn. Omdat de kosten voor NorNed niet in de Methodebesluiten zijn genoemd als kosten die zijn onderworpen aan de x-factorsystematiek, kan die systematiek niet worden toegepast. Het toepassen van die systematiek op de kosten voor NorNed is ook in strijd met het NorNed-besluit, waarin is besloten dat de kosten voor NorNed als separaat onderdeel van het tarievenvoorstel moeten worden opgevoerd.
  13. Het argument van de Raad dat toepassing van de x-factorsystematiek nodig is, omdat een financiële prikkel moet worden ingebouwd teneinde de kosten zo efficiënt mogelijk te houden, gaat naar de mening van TenneT niet op. Die prikkel wordt immers gegeven doordat TenneT zelf voorfinanciert. Mocht de Raad die prikkel onvoldoende aanwezig vinden, dan was een budgetsystematiek altijd nog meer aangewezen.
  14. TenneT betoogt verder dat, ook als de x-factorsystematiek zou moeten worden toegepast, dit in dit geval onjuist is geschied. De efficiencyparameter is niet onderbouwd en strookt niet met wat gebruikelijk is voor kosten die buiten de benchmark worden gelaten (vgl. HS-opex in de 4^e en 5^e periode). Ook de gehanteerde frontier shift is onjuist.
  15. Ten slotte betoogt TenneT dat ten onrechte slechts een deel (60%) van de totale efficiënte bedrijfsvoeringskosten middels de transporttarieven is vergoed. Nu vast staat
-

dat de overige 40% ook zou moeten worden vergoed, had de Raad dit besluit niet mogen nemen.

De bezwaargronden van Liander/Enexis

16. Het bezwaar van Liander en Enexis richt zich tegen de in het tariefbesluit transporttaken opgenomen nacalculaties. Om te beginnen stellen zij dat de juridische basis voor nacalculatie ontbreekt, aangezien het methodebesluit voor TenneT voor de vierde reguleringsperiode (2008-2010) is vernietigd. Daarnaast leidt uitvoering van de nacalculaties tot perverse en onacceptabele uitkomsten voor Liander en Enexis. De nacalculaties zijn naar hun mening onrechtmatig en beleidsmatig onjuist.

17. Ter onderbouwing van hun bezwaar voeren zij het volgende aan. Het beheer van de HS-netten is weliswaar van rechtswege op 1 januari 2008 van Liander en Enexis overgegaan op TenneT, maar feitelijk heeft de overdracht van het beheer van de HS-netten eerst later plaatsgevonden (voor Enexis op 1 november 2008 en voor Liander op 1 juni 2009). Voor de tussenliggende periode heeft TenneT met Liander en Enexis interim-overeenkomsten afgesloten, op grond waarvan Liander en Enexis gedurende deze periode het feitelijk beheer van die netten hebben gevoerd en de kosten daarvoor hebben gedragen. Daartegenover stond dat Liander en Enexis geen HS-transporttarieven aan TenneT hoefden te betalen. In feite bleef hiermee de situatie hetzelfde als voor 1 januari 2008. Naar de mening van Liander en Enexis gaat de Raad ten onrechte voorbij aan deze feitelijke situatie. Zij verwijzen hierbij naar een tweetal uitspraken van het CBB², waarin is bepaald dat voor wat betreft de vergoeding van de in verband met de overdracht van de HS-netten gemaakte meerkosten moet worden aangeknoopt bij de feitelijke situatie. Het besluit van de Raad heeft tot gevolg dat TenneT door nacalculatie een bedrag van EUR 46 miljoen ontvangt voor kosten die zij voor een groot deel nooit zelf heeft gemaakt. Als gevolg hiervan mag TenneT hogere tarieven in rekening brengen, die voor rekening komen van onder meer Enexis en Liander, terwijl zij zelf de beheerskosten hebben gedragen voor het beheer van hun HS-netten. Deze uitkomst is naar de mening van Liander en Enexis pervers en in strijd met het fundamentele grondbeginsel van de tariefreguleringsystematiek in de E-wet dat de toegestane omzet van de netbeheerders de efficiënte kosten dekt die de netbeheerder noodzakelijkerwijs moeten maken om aan hun wettelijke taken te voldoen.

18. De motivering van de Raad om ondanks het voorgaande geen rekening te houden met de feitelijke situatie op basis van de interim-overeenkomsten, is naar de mening van Liander en Enexis niet deugdelijk. Indien de Raad over onvoldoende kennis beschikte om over dit punt te beslissen, had hij meer kennis moeten vergaren. Verder menen Liander

---

2 CBB 29 juni 2010, LJN BM9471, r.o. 6.6. en LJN BM9474, r.o. 12.3.2.

en Enexis dat de Raad de bestreden nacalculaties ook niet kan rechtvaardigen door te wijzen op het feit dat TenneT voor de jaren 2008 en 2009 tarieven gefactureerd heeft aan alle afnemers, inclusief Liander en Enexis. Ten eerste stellen Liander en Enexis niet dat TenneT geen recht zou hebben op nacalculaties, zij stellen dat deze nacalculaties eerlijk en rechtmatig moeten zijn. Ten tweede zijn bij Liander en Enexis niet de tarieven 'af HS' gefactureerd. Daarmee berust de motivering van de Raad op een onjuistheid.

19. Tot slot zijn Liander en Enexis van mening dat de Raad, door aan te voeren dat mogelijk ook sprake is van een civielrechtelijke aangelegenheid, zijn taak miskent om tarieven vast te stellen die voldoen aan (het systeem van) de E-wet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De bezwaargronden van VEMW

20. VEMW merkt op dat een negatieve waarde van de x-factor resulteert in een verhoging van de in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d, van de E-wet bedoelde totale inkomsten. VEMW betoogt dat dit in strijd is met artikel 41a, eerste lid, onderdeel a, van de E-wet, aangezien uit dat artikel volgt dat uitsluitend een *korting* ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering kan worden vastgesteld. Daarom kan het x-factor besluit alsmede de vastgestelde tarieven voor transporttaken niet in stand blijven.

III. Het juridisch kader

21. Voor zover hier van belang:

E-wet:

Artikel 40:

De tarieven voor de diensten ter uitvoering van de taken, genoemd in artikel 16, eerste lid, worden vastgesteld overeenkomstig de artikelen 41 tot en met 41d.

Artikel 41, eerste, tweede, derde en vijfde lid:

1. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met representatieve organisaties van partijen op de elektriciteitsmarkt, met inachtneming van het belang dat door middel van marktwerking ten behoeve van afnemers de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport worden bevorderd, voor netbeheerders, met uitzondering van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet, de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering, van de

kwaliteitsterm en van het rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld, vast.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing voor vaststelling van de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering en van het rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet

3. De korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering heeft onder meer ten doel te bereiken dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk en dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van netbeheerders wordt bevorderd.

5. De rekenvolumina die een netbeheerder gebruikt bij het voorstel, bedoeld in artikel 41b, zijn gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren, of worden door de Raad van Bestuur van de mededingingsautoriteit geschat indien deze betrekking hebben op nieuwe tarieven.

Artikel 41a, eerste lid, onderdelen a en c en tweede lid:

1. Ten behoeve van het voorstel, bedoeld in artikel 41b, stelt de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar vast:

- a. de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering
- b. [...]
- c. het rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld.

2. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit kan het in het eerste lid, onderdeel c, bedoelde rekenvolume gedurende de in dit lid bedoelde periode wijzigen.

Artikel 41b, eerste lid:

1. Iedere netbeheerder zendt jaarlijks voor 1 oktober aan de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit een voorstel voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor de uitvoering van de taken genoemd in artikel 16, eerste lid, met inachtneming van:

- a. het uitgangspunt dat de kosten worden toegerekend aan de tariefdragers betreffende de diensten die deze kosten veroorzaken,
- b. de tariefstructuren vastgesteld op grond van artikel 36 of 37,
- c. het bepaalde bij of krachtens artikel 41a,
- d. de formule

$$T_t = \left(1 + \frac{cpi \pm x + q}{100}\right) T_{t-1}$$

waarbij

T_t = de totale inkomsten uit de tarieven in het jaar t, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in jaar t en het op basis van artikel 41a, eerste lid, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

T_{t-1} = de totale inkomsten uit de tarieven in het jaar voorafgaande aan het jaar t, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in jaar t-1 en het op basis van artikel 41a, eerste lid, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

cpi = de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens), berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaande aan het jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek;

x = de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering;

q = de kwaliteitsterm, die de aanpassing van de tarieven in verband met de geleverde kwaliteit aangeeft.

(...)

Artikel 41c, eerste lid en tweede lid:

1. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt de tarieven, die kunnen verschillen voor de verschillende netbeheerders en de onderscheiden tariefdragers, jaarlijks vast.
2. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit kan de tarieven die zullen gelden in het jaar t corrigeren, indien de tarieven die golden in dat jaar of de jaren voorafgaand aan het jaar t:

(...)

Artikel 41d, tweede lid:

De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet jaarlijks het verschil vast tussen de totale inkomsten uit de tarieven, bedoeld in artikel 41b, eerste lid, onderdeel d, en de gerealiseerde totale inkomsten uit de tarieven. Bij de eerstvolgende vaststelling van de tarieven verwerkt de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit het verschil in tarieven.”

V. De beoordeling van de bezwaren

V.1 Beoordeling van de bezwaren van TenneT

Kosten NorNed-kabel

22. TenneT heeft aangevoerd dat de x-factor systematiek niet kan worden toegepast op de kosten van de NorNed-kabel omdat dit in strijd is met het NorNed-besluit. De Raad is het niet eens met TenneT en overweegt het volgende.
23. In het NorNed-besluit is door de Raad aangegeven dat TenneT met ingang van 1 oktober 2010 jaarlijks een voorstel moet doen voor de kosten van bedrijfsvoering van de kabelverbinding. Tegelijkertijd is daarbij aangegeven dat tegen die tijd moet worden bezien of en in hoeverre hierin een financiële prikkel zal moeten worden ingebouwd teneinde de kosten van operatie en onderhoud van de kabel zo efficiënt mogelijk te houden.
24. De overweging in het NorNed-besluit dat te zijner tijd een financiële prikkel kan worden ingebouwd, geeft volgens de Raad de mogelijkheid om de operationele kosten van de NorNed-kabel ook via de normale regulering, dus onder toepassing van de x-factor, te vergoeden.
25. De Raad overweegt dat het toepassen van de x-factorsystematiek past in de reguleringsdoelstelling om een vergoeding te geven voor efficiënte kosten. TenneT krijgt bij toepassing van de x-factor alleen de veronderstelde efficiënte kosten vergoed. Omdat de vergoeding in de tarieven vooraf vast staat, heeft TenneT bovendien een prikkel om ervoor te zorgen dat de kosten doelmatiger worden. De vergoeding krijgt TenneT deels via de transporttarieven en deels via het systeemdienstentarium.
26. Daarnaast is van belang dat er geen wettelijke grondslag is waarop de geprognosticeerde kosten van de NorNed-kabel voor 2011 buiten de reguliere tariefsystematiek kunnen worden vergoed.

27. De Raad concludeert dat het NorNed-besluit de mogelijkheid geeft om een financiële prikkel in te bouwen; met andere woorden om de x-factor toe te passen. De Raad verklaart derhalve het bezwaar ten aanzien van de wijze van het vergoeden van de NorNed-kosten ongegrond.
28. TenneT heeft voorts aangevoerd dat ook als de x-factor systematiek zou moeten worden toegepast, de Raad ten onrechte slechts een deel van de kosten heeft vergoed. De Raad is na heroverweging van oordeel dat TenneT op dit punt gelijk heeft. De Raad verklaart het bezwaar van TenneT ten aanzien van de hoogte van de vergoeding van de NorNed-kosten gegrond in zoverre dat deze onvolledig is en licht dit hieronder toe.
29. De Raad moet in bezwaar bepalen op welke manier de kosten van de NorNed-kabel alsnog in de berekening van de tarieven en het x-factor besluit moeten worden meegenomen. Hierbij leest de Raad het bezwaar van TenneT aldus, dat dit zich ook richt tegen het x-factor besluit. Immers, ingevolge de systematiek van de regulering hangen de tariefbesluiten en het x-factor besluit zodanig met elkaar samen dat het bezwaar van TenneT tegen het tariefbesluit transporttaken mede ziet op het x-factor besluit zelf.
30. De NorNed-kabel maakt deel uit van het (extra) hoogspanningsnet van TenneT. Het methodebesluit bevat een generieke methode voor (extra) hoogspanningnetten. De Raad is, in tegenstelling tot TenneT, van mening dat de methode ook van toepassing is op de kosten van de NorNed-kabel³. Dat de operationele kosten van de NorNed-kabel niet in de benchmark zaten, is volgens de Raad geen obstakel; dat geldt voor alle nieuwe kosten na 2006. Deze generalisatie is onderdeel van het methodebesluit.
31. Omdat de methode van toepassing is op de operationele kosten van de NorNed-kabel en de vergoeding voor de kosten van de NorNed-kabel onvolledig is, moet het x-factor besluit in bezwaar worden herzien en de x-factor conform de methode worden herberekend⁴.
32. TenneT heeft op 1 november 2011 een controleverklaring verantwoording kosten bedrijfsvoering NorNed-kabel overgelegd, waarin een bedrag van EUR 1.059.633 aan gerealiseerde operationele kosten van de NorNed-kabel voor 2009 is opgenomen. Als deze kosten worden toegevoegd aan de gerealiseerde operationele kosten voor het

---

3 Zie ook artikel 10 van de E-wet waarin staat dat landsgrensoverschrijdende netten onderdeel uitmaken van het landelijk hoogspanningsnet. Dit betekent dat de NorNed-kabel onderdeel is van het hoogspanningnet van TenneT.

4 Inclusief toepassing van de parameters.

beheer van de EHS-netten dan verandert de x-factor van -5,6 naar -5,7. Dit leidt tot een additionele vergoeding in de transporttarieven van EUR 319.940 in het jaar 2011. In 2012 en 2013 gelden hogere bedragen, zie de tabel hieronder (randnummer 34). Bij de (her)berekening van de x-factor wordt standaard al rekening gehouden met een toerekening van 60% van de efficiënte beheerkosten voor EHS-netten aan de transporttaken en 40% aan de systeemtaken. De Raad heeft de vergoeding van 60% in de transporttarieven in het primaire besluit bij nader inzien onterecht nogmaals met 40% verminderd tot EUR 191.964. Bij deze herberekening heeft de Raad zowel de frontiershift als de 'theta' toegepast. Overigens heeft het al dan niet toepassen van deze parameters op de operationele kosten voor de NorNed-kabel voor de transporttarieven voor TenneT geen materieel effect doordat de afgeronde x-factor in beide gevallen -5,7 is. Ook als de Raad de parameters niet zou hebben toegepast, zoals TenneT wenst, dan zou de uitkomst in dit specifieke geval hetzelfde zijn geweest.

33. Naast deze vergoeding in de transporttarieven hoort er ook een vergoeding in het systeemdienstentariaf plaats te vinden. Het toevoegen van de gerealiseerde operationele kosten voor NorNed aan de operationele kosten voor het beheer van de EHS-netten werkt ook door in de berekening van het budget voor de systeemtaken voor de jaren 2011-2013. De vergoeding in dat budget is gebaseerd op een toerekening van 40% van de efficiënte beheerkosten voor EHS-netten aan de systeemtaak. In het budget systeemtaken van 2011 zaten beheerkosten van EUR 50.408.788. Dit wordt na de correctie een bedrag van EUR 50.783.997. Het totale budget voor de systeemdiensten 2011 stijgt hierdoor van EUR 133.788.443 naar EUR 133.906.014. Dat is een stijging van EUR 117.570 in 2011. In 2012 en 2013 gelden hogere bedragen, zie de tabel hieronder.
34. De herberekening van de x-factor leidt ertoe dat zowel in de transporttarieven als in het systeemdienstentariaf in de jaren 2011, 2012 en 2013 een vergoeding plaatsvindt voor operationele kosten van de NorNed-kabel. De verhouding tussen deze twee vergoedingen is in beginsel circa 60%:40% en kan enigszins afwijken door afrondingseffecten van de x-factor. In onderstaande tabel wordt dit verduidelijkt:

Jaar	Extra vergoeding transporttarieven*	Extra vergoeding systeemdienstentariaf*	Extra vergoeding totaal
2011	€ 319.940	€ 117.570	€ 437.510
2012	€ 689.152	€ 243.700	€ 932.852
2013	€ 1.117.105	€ 380.193	€ 1.497.298

* Vergoeding in 2011 en 2012 is op basis van het werkelijke consumentenprijsindexcijfer (cpi). Vergoeding in 2013 is nog op basis van de cpi 2012 omdat de cpi 2013 nog onbekend is.

35. In de tabel komen twee elementen van de reguleringssystematiek duidelijk naar voren:
- De verhouding tussen de vergoeding voor operationele kosten van de NorNed-kabel in de transporttarieven en het systeemdiensentarium is in beginsel circa 60%:40%. De vergoeding in de transporttarieven ligt in de praktijk echter iets hoger als gevolg van de gebruikelijke afronding van de x-factor die in het voordeel is van de netbeheerder.
  - De vergoedingen groeien als gevolg van de x-factorsystematiek in drie jaar toe naar een volledige vergoeding in 2013 (EUR 1.570.229). In 2011 is de vergoeding circa $\frac{1}{3}$ e van de volledige vergoeding, in 2012 is dat circa $\frac{2}{3}$ e. De volledige vergoeding in 2013 is onderdeel van de totale vergoeding voor beheerkosten EHS die tenminste gelijk is aan de veronderstelde efficiënte kosten⁵.
36. Het x-factormodel zal in overeenstemming met het bovenstaande worden gewijzigd. De x-factor wordt vastgesteld op -5,7.

600 uren tarief

37. Bij de beoordeling van het bezwaar van TenneT tegen het 600 uren tarief moet de Raad rekening houden met de uitspraak van het CBb van 27 april 2011 over de tarieven TenneT 2007 (AWB 08/997). Het tarief voor afnemers met maximaal 600 uur bedrijfstijd acht het CBb in strijd met de wet. Artikel 29, tweede lid, van de E-wet kent geen grond voor een dergelijk tarief.
38. Consequentie van de uitspraak van het CBb is dat artikel 3.7.5.A van de TarievenCode Elektriciteit – waarin de tariefdrager voor dit tarief is geregeld – buiten toepassing moet worden gelaten. De overige tarieven van het bestreden besluit moeten daarom worden herberekend en dat is reden voor vernietiging van het gehele besluit. Nu het CBb in de uitspraak de grondslag voor het 600-urstarief in de TarievenCode Elektriciteit onverbindend heeft verklaard, heeft deze bepaling geen rechtskracht. Zolang dit het geval is, kan de Raad geen 600-urstarief vaststellen.

---

⁵ Deze ingroei van de vergoeding voor de NorNed-kosten is een gevolg van de gehanteerde reguleringssystematiek, waarin netbeheerders steeds geleidelijk gedurende een reguleringsperiode toegroeien naar een bepaald niveau aan toegestane inkomsten. In zijn uitspraak van 29 juni 2010 (CBb 29 juni 2010 LJN: BM9474) heeft het CBb dit gevolg van de gehanteerde reguleringssystematiek aanvaard. Het oordeelde dat een vergoeding voor gemaakte kosten niet onder alle omstandigheden volledig hoeft te zijn. Dit geldt in ieder geval voor de reguleringsperiode waarin voor de eerste keer rekening wordt gehouden met de kosten en netbeheerders toegroeien naar de situatie waarbij eerst in het laatste jaar van die reguleringsperiode een volledige vergoeding plaatsvindt (zie rechtsoverweging 12.6.5 van genoemde uitspraak).

39. De Raad moet in het kader van de volledige heroverweging ex artikel 7:11 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) rekening houden met nieuwe feiten en omstandigheden. De Raad moet dientengevolge rekening houden met het feit dat op 1 november 2011 het Besluit differentiatie tarieven transport elektriciteit⁶ in werking is getreden dat een wettelijke grondslag voor het 600-uurstarief biedt. Dit besluit is gebaseerd op artikel 29, tweede lid, van de E-wet en maakt het mogelijk om naast het spanningsniveau differentiaties aan te brengen in de transporttarieven. Een van de mogelijkheden in het besluit is de differentiatie naar bedrijfstijd.
40. Nu met de inwerkingtreding van voornoemd besluit een grondslag is geschapen voor het 600-uurstarief, is de grond voor vernietiging van artikel 3.7.5.A van de TarievenCode Elektriciteit weggenomen.
41. De Raad overweegt voorts dat het CBb met haar uitspraak de rechtskracht aan artikel 3.7.5.A van de Tarievencode Elektriciteit heeft ontnomen. Voor herleving daarvan is een op rechtsgevolg gericht besluit van de Raad nodig. De Raad is op grond van de E-wet bevoegd tot het vaststellen van de TarievenCode Elektriciteit, waaronder begrepen het regelen van de inwerkingtreding van bepalingen. De herleving van artikel 3.7.5.A van de Tarievencode Elektriciteit wordt bewerkstelligd met het nemen van het onderhavige besluit op het bezwaar van TenneT.
42. De Raad concludeert dat, gelet op het Besluit differentiatie tarieven transport elektriciteit, een nader tariefonderscheid mogelijk wordt gemaakt en het 600-uurstarief opgenomen kan worden op het tariefblad van het tariefbesluit van TenneT 2011. Hiermee is de bezwaargrund dat het 600-uurstarief wegens strijd met artikel 29, tweede lid van de E-wet dient te vervallen, weggenomen. De Raad verklaart derhalve het bezwaar van TenneT ongegrond.

Tariefdrager kWmax

43. Haar bezwaren tegen de tariefdrager kWmax heeft TenneT ook aangevoerd in de procedure bij het CBb die heeft geleid tot de eerder genoemde uitspraak van 28 april 2011. In deze uitspraak heeft het CBb het beroep van TenneT op dit punt ongegrond verklaard. Het CBb overweegt daarbij dat uit artikel 27, in samenhang met artikel 41c, van de E-wet volgt dat ten behoeve van afnemers het "transporttarief" wordt vastgesteld. Onder afnemer wordt ingevolge de definities uit artikel 1, eerste lid, aanhef en onderdeel c jo. b, van de E-wet mede verstaan de aan het net van TenneT gekoppelde

---

⁶ Staatsblad 2011, nr. 439.

netbeheerders. De toelichting op de wet duidt niet eenduidig op een andere betekenis en deze uitleg past in het systeem van de wet. TenneT betoogde nog dat Europese verordeningen en richtlijnen aan deze uitleg van het begrip afnemer in artikel 29, tweede lid, in de weg staan. Volgens TenneT zou het gevolg zijn dat netbeheerders dan met voorrang voor zichzelf in strijd met deze regelingen transportcapaciteit zouden kunnen claimen. Het CBb volgt TenneT hierin niet en merkt op dat voor zover artikel 24 E-wet (recht op transport) op dit punt al in strijd zou zijn met het Europese recht (hier niet aan de orde), dit in dit geval niet reeds tot de conclusie leidt dat de uitleg van artikel 29, tweede lid, van de E-wet eveneens strijdig is met het Europese recht. Beide bepalingen zijn niet onlosmakelijk verbonden.

44. Het CBb volgt de NMa eveneens in de stelling dat de Tarievenscode Elektriciteit geen grondslag biedt voor het hanteren van een eigenstandig verrekentariaf voor netbeheerders. Het CBb overweegt daarbij uitdrukkelijk dat de tarieven voor de uitvoering van de transporttaak worden vastgesteld overeenkomstig artikel 41 tot en met 41d van de E-wet met vaststelling van de Totale Inkomsten voor TenneT. Het CBb stelt vast dat TenneT de inkomsten die verband houden met de uitvoering van haar wettelijke taken derhalve volledig verkrijgt uit de tarieven die op basis van artikel 41c van de E-wet (en derhalve door de NMa bij het betreffende tariefbesluit) zijn vastgesteld.
45. Gelet op het bovenstaande concludeert de Raad dat het bezwaar gericht tegen de tariefdrager kWmax ongegrond moet worden verklaard.

Onjuiste Methodebesluiten

46. TenneT heeft aangevoerd dat het x-factor besluit en de tarievenbesluiten 2011 zijn gebaseerd op onjuiste Methodebesluiten en reeds daarom kunnen het x-factorbesluit en de tarievenbesluiten 2011 niet in stand blijven.
47. De Raad overweegt dat de bestreden besluiten zijn genomen overeenkomstig de daarvoor geldende wettelijke systematiek, zoals die volgt uit de artikelen 41, eerste, tweede en derde lid, en 41a eerste lid, onderdeel a, artikel 41b, eerste en tweede lid, artikel 41c, eerste lid, en artikel 41^e, tweede lid, van de E-wet. Overeenkomstig die systematiek zijn de Methodebesluiten en het x-factor besluit vastgesteld, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot het tariefbesluit transporttaken en het tariefbesluit systeemtaken.
48. Het bezwaar tegen de bestreden besluiten vloeit blijkens het bezwaarschrift van TenneT rechtstreeks voort uit de omstandigheid dat TenneT het niet eens is met de

Methodebesluiten. TenneT heeft beroep ingesteld tegen de Methodebesluiten. Deze beroepen zijn thans aanhangig bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

49. In de bezwaargronden van TenneT ziet de Raad geen aanleiding om van dit wettelijke systeem af te wijken. De enkele omstandigheid dat TenneT beroep heeft ingesteld tegen bedoelde Methodebesluiten en dat die Methodebesluiten nog niet onherroepelijk zijn, maakt dat niet anders, aangezien het enkele instellen van beroep geen gevolgen heeft voor de werking van de Methodebesluiten. Het bezwaar van TenneT is derhalve ongegrond.

V.2 Beoordeling van de bezwaren van Liander en Enexis

50. Ten aanzien van de beoordeling van de bezwaren van Liander en Enexis is het volgende van belang. Het beheer van de HS-netten is op 1 januari 2008 van rechtswege overgegaan van de regionale netbeheerders, waaronder Liander en Enexis, op TenneT. Dit is een gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer. De feitelijke overdracht van het beheer van de HS-netten heeft voor Liander en Enexis op een latere datum plaatsgevonden dan de datum waarop het beheer juridisch overging, namelijk op 1 november 2008 voor Enexis en op 1 juni 2009 voor Liander. Voor de tussenvolgende periode hebben Liander en Enexis interim-overeenkomsten afgesloten met TenneT. In deze overeenkomsten zijn afspraken gemaakt over het beheer van de HS-netten en de verdeling van de hiermee samenhangende kosten en inkomsten tussen partijen.
51. Uitgangspunt bij de tariefregulering van TenneT is dat zij de veronderstelde efficiënte kosten terugverdient. In het geval van TenneT is er sprake van omzetregulering. Dit houdt in dat jaarlijks voor TenneT de toegestane tariefinkomsten worden vastgesteld en dat TenneT deze inkomsten terug mag verdienen. Wanneer de daadwerkelijke tariefinkomsten in een kalenderjaar achterblijven bij de toegestane tariefinkomsten voor dat jaar, heeft TenneT recht op een nacalculatie op grond van artikel 41d, tweede lid van de E-wet.
52. Feit is dat er voor het jaar 2008 een verschil is tussen de toegestane tariefinkomsten en de gerealiseerde tariefinkomsten ter grootte van EUR 45.970.943. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit dat de HS-transporttarieven die TenneT in dat jaar hanteerde niet (geheel) kostendekkend waren.
53. Omdat het beheer van de HS-netten van rechtswege per 1 januari 2008 op TenneT is overgegaan, zijn de toegestane inkomsten die TenneT in dat jaar terug mocht verdienen toegekend voor het uitvoeren van het volledige beheer van de EHS- en HS-netten. Zoals

gezegd, waren de door TenneT in dat jaar gehanteerde tarieven niet kostendekkend. TenneT had dus recht op een nacalculatie op grond van artikel 41d, tweede lid van de E-wet. In 2010 is de nacalculatie niet uitgevoerd, omdat TenneT de tarieven over 2008 niet aan alle afnemers had gefactureerd. In het tarievenbesluit 2010 is als voorwaarde voor nacalculatie opgenomen dat TenneT eerst de tarieven uit het overgangsbesluit 2008 factureert aan alle afnemers.

54. TenneT heeft hieraan gehoor gegeven en heeft de tarieven voor 2008 aan alle afnemers, inclusief netbeheerders, gefactureerd. Het betreft hier de HS-transporttarieven. In hun bezwaarschrift stellen Liander en Enexis dat niet de tarieven 'af HS' bij hen in rekening zijn gebracht. Echter, ter hoorzitting is vast komen te staan dat TenneT wel degelijk facturen met tarieven 'af HS' aan Liander en Enexis heeft verstuurd. Omdat dit in strijd is met de in de interim-overeenkomsten gemaakte afspraken, hebben Liander en Enexis deze facturen geretourneerd en heeft TenneT ze gecrediteerd. Dit is echter iets tussen partijen, gebaseerd op civielrechtelijke overeenkomsten, waar de Raad buiten staat.
55. Omdat TenneT conform de voorwaarde de tarieven 2008 (en 2009) heeft gefactureerd, heeft de raad besloten om de nacalculatie tariefinkomsten voor 2008 en 2009 in de transporttarieven in het jaar 2011 uit te voeren.
56. Aangezien TenneT wettelijk gezien per 1 januari 2008 netbeheerder van de HS- netten is (behoudens die van Stedin en gebied Randmeren van Liander) en zij verantwoordelijk is voor haar netten, is het primair TenneT die de beheerkosten wordt geacht te maken. TenneT was gezien haar hoedanigheid als beheerder van de HS-netten verantwoordelijk voor die netten en aansprakelijk voor alles wat er met die netten gebeurde. Hoewel het feitelijke beheer van de netten in handen was van derden, bleef TenneT het risico van het beheer dragen.
57. TenneT is derhalve ingevolge de wettelijke systematiek degene die kosten maakt voor het beheer van het HS-net en heeft een deel van die kosten ook feitelijk gedragen. TenneT is echter overeengekomen dat Liander en Enexis gedurende een zekere periode feitelijk het beheer voeren over de voorheen aan hen toebehorende HS-netten en de beheerkosten dragen in ruil voor het gratis gebruik van deze HS-netten (geen facturering af HS). Liander en Enexis zijn akkoord gegaan met deze overeenkomsten, waarin geen rekening is gehouden met de reguleringssystematiek en eventuele nacalculatie. Het risico daarvan hoort bij hen te blijven.
58. Ook de tekst van artikel 41d, tweede lid van de E-wet geeft geen grondslag om bij nacalculatie rekening te houden met de werkelijk gemaakte kosten van TenneT dan wel

van Liander en Enexis. De regulering is niet gebaseerd op vergoeding van werkelijke beheerskosten. De toegestane inkomsten worden bepaald op basis van de x-factor. De x-factor is gebaseerd op veronderstelde efficiënte kosten. Of de werkelijke kosten hoger of lager liggen dan de geschatte efficiënte kosten is voor risico van de netbeheerder. Dat is het uitgangspunt voor het bevorderen van doelmatigheid.

59. Voor het oordeel dat de werkelijk gemaakte kosten een rol zouden moeten spelen bij de toegestane inkomsten over 2008 biedt de E-wet geen ruimte, aangezien artikel 41d, tweede lid, zelf al bepaalt wat onder 'toegestane inkomsten' moet worden verstaan. Het artikel verwijst immers naar artikel 41b, eerste lid, onderdeel d, van de E-wet. De betekenis van toegestane inkomsten in 2008 is daarmee gegeven. Het artikel bepaalt niet dat bij de toegestane inkomsten ook de feitelijke kosten over 2008 moeten of kunnen worden betrokken.
60. Op grond van het bovenstaande is de Raad van mening dat de nacalculatie tariefinkomsten 2008 en 2009 in 2011 terecht en op de juiste wijze is uitgevoerd. De nacalculatie heeft overeenkomstig de E-wet plaatsgevonden. Dat de feitelijke gang van zaken leidt tot een andere verdeling van beheerskosten is het gevolg van civielrechtelijke afspraken die Liander en Enexis zelf met TenneT hebben gemaakt. De Raad staat hier volledig buiten. De gevolgen van deze afspraken dienen dan ook voor rekening van Liander en Enexis zelf te blijven. In de nacalculaties is derhalve terecht geen rekening gehouden met de in de interim-overeenkomsten gemaakte afspraken. De bezwaren van Liander en Enexis zijn derhalve ongegrond.
61. Voor wat betreft de bezwaargrond van Liander en Enexis dat de juridische basis van de nacalculatie ontbreekt aangezien het methodebesluit voor de vierde periode is vernietigd, merkt de Raad het volgende op. Ondanks de vernietiging van het methodebesluit voor de vierde periode is de Raad op grond van artikel 41d, tweede lid van de E-wet gehouden om jaarlijks het verschil tussen de totale inkomsten uit de tarieven als vastgesteld conform artikel 41b, eerste lid, onderdeel d van de E-wet en de gerealiseerde totale inkomsten uit de tarieven vast te stellen en dat verschil te verwerken bij de eerstvolgende vaststelling van de tarieven. De vernietiging van het methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode ontslaat de Raad niet van deze verplichting, en maakt uitvoering van die verrekening bovendien ook niet onmogelijk. De Raad is immers nog steeds in staat om het bedoelde verschil vast te stellen. Zou het nieuwe methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode resulteren in een andere x-factor en daarmee in andere totale inkomsten voor de periode 2008 – 2010, dan kan en zal de Raad de gevolgen daarvan op voet van artikel 41c, tweede lid van de E-wet in toekomstige tarieven verrekenen. De Raad verklaart ook deze bezwaargrond van Enexis en Liander ongegrond.

V.3 Beoordeling van het bezwaar van VEMW

62. De wet voorziet erin dat de kosten die TenneT maakt kunnen worden terugverdiend middels de tarieven, zo lang het efficiënte kosten betreft. Ingevolge artikel 41a, eerste lid, onderdelen a en c van de E-wet dient aan TenneT een korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering te worden opgelegd. De Raad geeft hieraan invulling door vaststelling van de zogenoemde x-factor. Het instrument van de x-factor heeft de functie om die efficiëntiecorrectie uit te voeren. De x-factor is één van de parameters die in de tariefformule in artikel 41b van de E-wet wordt gebruikt.
63. Verwerking van de negatieve x-factor zoals die voor TenneT is vastgesteld in de formule van artikel 41b van de E-wet, heeft tot uitkomst dat de inkomsten van TenneT gedurende de reguleringsperiode in absolute zin mogen stijgen. De eindinkomsten die TenneT in 2013 mag hebben, liggen hoger dan de begininkomsten van TenneT in 2010.
64. VEMW is van mening dat, omdat de x-factor volgens de wet altijd een korting moet zijn, deze nimmer een negatieve waarde kan inhouden. VEMW stelt zich op het standpunt dat een doelmatigheids*korting* inhoudt dat de inkomsten van de netbeheerder gedurende een reguleringsperiode in absolute zin niet mogen stijgen maar moeten dalen.
65. Deze interpretatie van de wet is volgens de Raad onjuist. Het wettelijke systeem gaat er, in overeenstemming met artikel 4, eerste lid, van Verordening (EG) nr. 1228/2003 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit,⁷ van uit dat de efficiënte kosten die de netbeheerder maakt, kunnen worden terugverdiend. Dit uitgangspunt brengt mee dat de inkomsten van de netbeheerder gedurende een reguleringsperiode mogen stijgen, als ook zijn efficiënte kosten stijgen.
66. In dit geval is inderdaad sprake van een stijging van efficiënte kosten, hetgeen blijkt uit de toepassing van de methode tot vaststelling van de x-factor op TenneT en de reguleringsperiode 2011-2013. De begininkomsten in het jaar 2010 zijn lager dan de gerealiseerde kosten in het jaar 2009 gecorrigeerd met de efficiëntieparameters. De oorzaak hiervan is dat de begininkomsten 2010 gebaseerd zijn op veronderstelde efficiënte kosten van voor de ingang van de vierde reguleringsperiode per 2008. De kosten die TenneT maakt, zijn dus gestegen ten opzichte van het verleden. Oorzaak hiervan zijn onder meer investeringen door TenneT in het net. De efficiënte kosten

---

⁷ Verordening van 23 juni 2006, oorspronkelijk gepubliceerd in PB L 176 van 15 juli 2003, blz. 1.

hiervan dient TenneT te kunnen terugverdienen. De stijging van efficiënte kosten in combinatie met de begininkomsten 2010 resulteert in een negatieve x-factor.

67. De negatieve x-factor die voor TenneT is vastgesteld, wordt gebruikt in de formule van artikel 41b van de E-wet. Omdat de x-factor lager is (zelfs negatief) dan de verwachte relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (cpi), mogen de tariefinkomsten van TenneT in absolute zin stijgen.
68. Dat de inkomsten van TenneT gedurende de reguleringsperiode 2011-2013 in absolute zin mogen stijgen betekent, anders dan VEMW meent, niet dat de negatieve x-factor geen korting inhoudt. De x-factor vormt, ook als deze een negatieve waarde heeft, wel degelijk een korting. De x-factor is gebaseerd op het toepassen van efficiëntieparameters (frontiershift en theta) op de gerealiseerde kosten. Deze parameters vormen een korting om van gerealiseerde kosten 2009 tot veronderstelde efficiënte kosten in 2013 te komen. De x-factor brengt de tariefinkomsten 2010 in drie jaar in lijn met de efficiënte kosten 2013. Afhankelijk van de hoogte van de tariefinkomsten 2010 is de x-factor dus positief dan wel negatief. In dit geval is die negatief, maar desondanks bevat de x-factor wel efficiëntiekortingen die weerspiegelen in welke mate TenneT wordt geacht efficiënter te worden. Zonder het gebruik van de efficiëntieparameters was de x-factor (nog) negatiever geweest en zouden de tariefinkomsten van TenneT hoger zijn uitgekomen dan met het gebruik van deze parameters. In die zin is er dus sprake van een korting. Bovendien leidt het toepassen van de x-factor tot een maximum aan toegestane tariefinkomsten die los staat van de gerealiseerde kosten in de betreffende jaren. De netbeheerder wordt daardoor geprikkeld om doelmatig te handelen door de kosten zo efficiënt mogelijk te houden om onderdekking te voorkomen dan wel teneinde een hoger rendement te kunnen behalen.
69. De Raad wijst er tot slot nog op dat door de Algemene Rekenkamer en de Minister van EZ (thans: EL&I) wordt bevestigd dat in voorkomende gevallen een negatieve x-factor kan worden opgelegd.⁸

---

⁸ Algemene rekenkamer, "Tariefregulering energienetbeheer", 31 maart 2019, TK 2008-2009, 31 901, nrs. 1-2, en de minister: TK 2008-2009, 31 901, nr. 5.

VII. Besluit

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit:

- I. verklaart de bezwaren van TenneT tegen het besluit van 13 september 2010 tot vaststelling van de doelmatigheidskorting en de rekenvolumina van TenneT gegrond voor zover dit bezwaar is gericht tegen de hoogte van de vergoeding van de NorNed-kosten, en voor het overige ongegrond;
- II. stelt de x-factor als bedoeld in artikel 41, eerste lid onder a, van de E-wet voor de periode van 1 januari 2011 tot en met 31 december 2013 voor TenneT vast op -5,7 op basis van de gegevens in bijlage 1 van dit besluit;
- III. verklaart het bezwaar van VEMW tegen het besluit van 13 september 2010 tot vaststelling van de doelmatigheidskorting en de rekenvolumina van TenneT ongegrond;
- IV. verklaart de bezwaren van TenneT tegen de besluiten van 9 december 2010 tot vaststelling van de transporttarieven en rekenvolumina voor TenneT alsmede tot vaststelling van het systeemdiententarium voor TenneT gegrond voor zover het de hoogte van de vergoeding van de NorNed-kosten betreft, en voor het overige ongegrond;
- V. bepaalt dat artikel 3.7.5.A van de Tarievencode Elektriciteit weer in werking treedt;
- VI. verklaart het bezwaar van Liander tegen het besluit van 9 december 2010 tot vaststelling van de transporttarieven en rekenvolumina voor TenneT ongegrond;
- VII. verklaart het bezwaar van Enexis tegen het besluit van 9 december 2010 tot vaststelling van de transporttarieven en rekenvolumina voor TenneT ongegrond;
- VIII. verklaart het bezwaar van VEMW tegen het besluit van 9 december 2010 tot vaststelling van de transporttarieven en rekenvolumina voor TenneT ongegrond;
- IX. wijst het verzoek van Liander om een vergoeding van de proceskosten, als bedoeld in artikel 7:15, tweede lid, Awb, af;
- X. wijst het verzoek van Enexis om een vergoeding van de proceskosten, als bedoeld in artikel 7:15, tweede lid, Awb, af;

Openbaar

XI. wijst het verzoek van VEMW om een vergoeding van de proceskosten, als bedoeld in artikel 7:15, tweede lid, Awb, af.

Datum: 2 november 2011

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit,
namens deze,

W.g.
Henk Don
Lid Raad van Bestuur

Tegen dit besluit kan degene wiens belang daarbij rechtstreeks is betrokken, binnen 6 weken na bekendmaking beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA 's-Gravenhage.